

na različne glasbene stile in žanre v nekem primarnem folklorističnem okolju, razmerje do različnih glasbenih žanrov pri kmetih v današnji industrijski družbi in pa razmerje do različnih glasbenih žanrov pri delavcih in razumnstvu.

Razprava K.-E. Fritzscha »Obleka erzgebirškega rudarja v sodbah 19. stoletja« vsebuje vsestransko razlago noše v neki družbeni skupini, medtem ko so druge razprave bolj ali manj vkljenjene v posamezne tradicionalne smeri etnološkega dela: R. Peesch, Orodje v delovnem svetu ribiča (ena od povzemajočih ugotovitev npr.: »Orodje, kolikor lahko pomeni predmet etnološkega raziskovanja, je objektivacija tradirane družbene delovne izkušnje in individualne spretnosti«), R. Weinhold, Vinjek in stiskalnica, S. Neumann, Delavski spomini kot pripovedna vsebina, D. Stockmann, Vprašanje transkripcije v etnomuzikološkem raziskovanju, A. Fiedler, L. Bechstein kot zbiralec in publicist pripovedk, W. Radig, Hodniki na hlevnih stavbah v Brandenburgju, R. Winter, H kmečkemu izdelovanju presnega masla na nekdanjem Pomorjanskem.

V razdelku poročil je m. dr. zapis H. Strobacha o II. mednarodnem simpoziju o raziskovanju delavske pesmi v Velenju 1965, prispevek M. Bošković-Stulli, Grimmov zapis Pepelke po Vuku Karadžiću in poročilo H. Peukerta o delu jugoslovanskih folkloristov. V bibliografskem razdelku je natisnjen pregled objav v nemščini o ljudskih glasbilih in instrumentalni ljudski glasbi v letih 1956 do 1965. Knjižne ocene so zelo številne in veljajo pomembnejšim etnološkim objavam z nemškega jezikovnega ozemlja, pa tudi nekaterim delom od drugod. Jugoslovanskih etnoloških del v tem razdelku ni najti; krivdo za to bo treba, čeprav v različni meri, iskati pač na obeh straneh. In še ocenah tolikoga števila knjig ni mogoče mimo vprašanja, ali se smemo pri nas še vnaprej zadovoljiti s tolikanj manjšim številom knjižnih ocen, kakor je to doslej v navadi.

Angelos Baš

Ethnologia Europaea. Revue internationale d'ethnologie européenne. A world review of European ethnology. Vol. I, 1967, No 1. Editeur responsable — Managing Editor G. de Rohan-Csermak. Paris. Str. 80, 4e.

Pričujoča mednarodna revija za evropsko etnologijo naj bi povezovala preučevalce evropske ljudske (etnične) kulture, ustvarjala pa naj bi tudi zvezo le-teh z orientalisti, afrikanisti, amerikanisti, oceanisti in z zastopniki drugih socioloških, antropoloških in zgodovinskih ved. Pomagala naj bi odстранjevati ovire, ki ločujejo evropeiste od obče etnologije. Izglajevala naj bi razlike med posameznimi nacionalnimi usmeritvami. Revija naj bi dajala razgled po vseh temeljnih dosežkih regionalnih preučevanj in naj bi bila torišče plodnih, k sklepom usmerjenih diskusij med raznimi strokovnimi naziranjmi. Tako naj bi se izoblikovale takšne teoretične in metodološke podlage empiričnih raziskav, ki bi omogočale njihovo koordinacijo in večjo poglobljenost. Napredek, ki bi bil tako dosežen, bi ne bil pomemben le za evropske regionalne raziskave, temveč za občo etnologijo sploh.

Navedena hotenja in želje 33-članskega redakcijskega odbora, v katerem deluje kot član izvršnega odbora tudi prof. Branimir Bratanić iz Zagreba, odsevajo v določenih pogledih tudi iz celotne vsebine prvega zvezka nove revije. V njem razpravlja Sigurd Erixon o položaju evropske etnologije v našem času (str. 3—11), Alberto M. Cirese o kulturnem spreminjanju v visoko razvitih družbah (str. 12—29) in S. A. Tokarev o mejah etnološkega preučevanja med narodi industrijsko razvitih dežel (str. 30—37). Ake Hultkrantz daje »nekaj pripomb« k sedanji evropski etnološki misli (str. 38—44). G. de Rohan-Csermak piše o pojmovanju »evropskega etničnega kompleksa« z navedbo literature o tej temi (str. 45—58). Izpod njegovega peresa je tudi izčrпно poročilo o mednarodni konferenci za evropsko etnologijo, ki je bila leta 1965 na gradu Hässelby pri Stockholmu, kjer je bil prebran tudi večji del v reviji objavljenih prispevkov (str. 59—74). Tukaj se lahko poučimo o diskusiji k referatom, objavljenim v reviji, o načrtih za priložnik ali priložnike iz evropske etnologije, o prizadevanjih za izdajo pričujoče revije, o snovanju zveze preučevalcev etnološke podobe Evrope,

o načrtih za nadaljnje sestanke in o sprejetih poročilih in resolucijah. Branimir Bratanić poroča še o mednarodni delovni konferenci o etnološki kartografiji, ki je bila februarja 1966 v Zagrebu (str. 75—77). Revijo končujejo recenzije nekaterih knjig.

Povsem umevno je, da je širok mednarodni krog strokovnjakov s področja evropske etnologije ob koordinaciji svojega dela načel najprej vrsto temeljnih teoretičnih problemov. Očitno ni mogel in ne more mimo njih. Tudi to dejstvo lahko dajemo v premislek tistim, ki se jim zdi teoretiziranje jalovo prizadevanje nekaterih ljudi, ki ne znajo ali nočejo opravljati koristnejših del. Očitno pa sintetiziranja in vsklajevanja posameznih prizadevanj ni mogoče izvesti brez kolikor toliko enotnih izhodišč. Sigurd Erixon n. pr. omenja v svojem prispevku misel, da ima vsaka neodvisna dežela svojo zgodovino in zato do neke meje tudi svojo etnologijo, etnologijo s svojevrstno podobo. Ne moremo pa pričakovati, da bo ta podoba tudi v sebi enotna. Prisiljeni smo upoštevati to dejstvo in ob tem izraziti svojo radovednost, do kolikšne mere bodo predstavniki različnih smeri v okviru evropskih etnoloških raziskovalnih prizadevanj našli tudi skupen jezik. Svedsi so, kakor pravi Erixon, kaj kmalu opustili omejevanje svojih etnoloških preučevanj le na kmečko življenje in so vključili v svoje obravnave tudi delavski razred tako na deželi kot v mestu. Za vsakršno sintezo o ljudskem življenju Evrope je vprašanje, kako daleč so s takimi raziskavami v drugih evropskih deželah, nedvomno odločilnega pomena. In tako dalje.

Navajajo, da je eno poglobitnih sodobnih neskladij na etnološkem področju razpeto med ameriškim antropološkim in evropskim etnološkim raziskovalnim delom. Glede na nekatere novejšje premike pa so taka naziranja že manj upravičena. Ake Hultkrantz, ki v svojem prispevku obravnava to vprašanje, omenja razkrajanje monopolizma zgodovinskih metod vsaj pri Skandinavcih. Na drugi strani naj bi ameriški antropologi kazali vse več zanimanja tudi za zgodovinske študije, še posebej za etnično zgodovino. V nekaterih evropskih deželah naj bi bili stiki med občo etnologijo in evropskimi regionalnimi raziskavami dokaj skromni. Pri tem pa bi bili, tako meni Hultkrantz, odlični teoretični koncepti obče etnologije, do katerih se je le-ta dokopala, nadvse koristni tudi evropskim regionalnim raziskavam, ki so zavoljo svoje ekskluzivne zgodovinske raziskovalne usmeritve pokazale v teoretičnih sklepanjih znatno manj moči. Zato bi jim bil, po Hultkrantzu, dodatek funkcionalistične interpretacije samo v korist. Etnološke raziskave v okvirih tako imenovane etnologije sedanosti in velemestne etnologije naj bi bile zapolnile že tudi to vrzel. Z njimi naj bi bila evropska etnologija že postavljena v isto vrsto z moderno kulturno antropologijo in s sociologijo; pri tem naj bi imeli koncepti evropske regionalne etnologije svoj pomen tudi za ameriške kulturne antropologe. Za nas je večja ali manjša skladnost navedenih dveh metodoloških načel problematična zavoljo neustrezne razlage zgodovine in zgodovinskosti, ki je za Evropejce in Američane tako običajna. Zato z zanimanjem čakamo naslednjo številko pričujoče revije, kjer naj bi imela obravnava zgodovinskih metod v etnologiji svoje posebno mesto.

Prav iz metodoloških razlogov je razveseljivo, da je izdajateljem revije uspelo pritegniti v svoj krog tudi etnologe z evropskega vzhoda, še posebej iz Sovjetske zveze. Dejavno udeležbo S. A. Tokareva je čutili že v prvi številki. Njegovo razpravljanje o mejah etnološkega preučevanja med industrijsko razvitimi etničnimi skupnostmi se nedvomno v številnih točkah ujema s prizadevanji in pogledi, značilnimi za celotno vsebino revije. Razlika bi utegnila nastati ob kategoričnem ponavljanju teze, da je etnologija zgodovinska veda, pri tem pa ta zgodovinskost sovjetskim etnologom ne pomeni tudi omejevanja na preučevanje arhaičnih sestavin ali prežitkov v ljudski kulturi. Vse kaže, da je metodologija sovjetskih etnologov zanesljivejša v krmarjenju med preteklostjo in sedanostjo, med primitivnimi in razvitimi kulturnimi pojavi, tudi med funkcionalizmom in historizmi, kot pa to izpričujejo druge, pogosto sinkretistične smeri. S tem seveda še ni rečeno, da je sovjetskim etnologom že povsem uspelo dobra metodološka načela enako uspešno realizirati v praksi. Opredeljevanje etničnih značilnosti v vseh kulturnih pojavih visoko razvitih kultur utegne biti

sicer zelo vabljava naloga etnologov, ob dosedanjih sovjetskih realizacijah v tej smeri pa se kaže v nekoliko manj spodbudni luči.

Zgodovinski metodološki prijem je pripisati razpravi o pojmovanju »evropskega etničnega kompleksa«, ki jo je napisal Géza de Rohan-Csermak. Njegova analiza evropske skupnosti z vidika kulturne, jezikovne, rasne, geografske in psihične enotnosti in iskanje meril za opredeljevanje »evropskega etničnega kompleksa« dajeta zanimivo in nazorno osnovo za etnološko raziskovanje v evropskih ovirah. Meje evropskega etničnega kompleksa pa so zavoljo najrazličnejših razlogov relativne. V tej zvezi opozarja avtor zlasti še na migracije iz Evrope. Evropska etnična skupnost je tako neprimerno širša od geografske Evrope. »Evropski etnični kompleks« dobiva s tem po avtorjevem mnenju interkontinentalno razsežnost.

Ali pa bodo te interkontinentalne razsežnosti vplivale tudi na nadaljnjo podobo revije? Zdi se, da prizadevanjem v tej smeri v reviji ne bodo zapirali vrat. Odrprtost in iskrena pripravljenost na dvogovor pa sta odliki, zaradi katerih se bojimo, da ne bi mednarodna prizadevanja v okviru te revije, ob njej in z njo prehitro usahnila.

S. Kremšek

Národopisné aktuality. Vydává Krajské středisko lidového umění ve Strážnici. Ročník II (1965), číslo 1—2, 3—4; ročník III (1966), číslo 1, 2, 3—4.

Vsebinski koncept periodične publikacije Národopisné aktuality, ki jo izdaja inštitut za ljudsko umetnost v Strážnicah, je bil jasno razložen že ob izidu prve številke v letu 1964. Uvodni članek vsake številke naj bi bil posvečen kateremu od teoretičnih vprašanj narodopisja. Sledil naj bi prispevek bolj »materialne« narave. Na tretjem mestu naj bi bila vsakokrat zarisana podoba enega od ljudskih umetnikov, saj taka dokumentacija postaja po mnenju redakcije prav nujna in tudi javnosti potrebna. Četrti razdelek je bil po tej koncepciji prihranjen za diskusijske prispevke o aktualnih vprašanjih v zvezi s študijem narodopisnega gradiva ali amaterskega ukvarjanja z ljudskokulturnimi izrazi. Vsako številko naj bi sklenila poročila o publikacijah, razstavah, nastopih raznih skupin, priredbah ljudskih pesmi in glasbe za radio, televizijo in podobno. Omeniti velja še vsakokratno notno prilogo.

V pričujočem opozorilu na časopis je treba predvsem ugotoviti pohvalno dejstvo, da se redakcija navedene koncepcije pri svojem delu, kolikor je to le mogoče, tudi drži. Spričo načrtnega dela je bilo v sorazmerno majhnih in tankih zvezkih revije v zadnjih dveh letnikih načetih dovolj pomembnih in mestoma ključnih problemov. Tako so bili med vprašanji iz prvega razdelka obravnavani odnosi med jezikoslovjem in etnografijo (Jan Chloupek), etnografijo in sociologijo (Karel Fojtik) in etnografijo in arheologijo (Vladimír Podborský). Na uvodnih mestih je najti še Prispevek k pojmovanju in k metodi strukturalne analize ljudskega plesa (Hannah Laudová) in spis Moravske poslikane božične jaslice kot etnoorganološki vir (Richard Jeřábek). Med prispevki o tvarnejših vprašanjih ljudske kulture so Opombe k razvoju tradicionalnega ljudskega oblačila na območju Kunovskega (Josef Jančář), sestavek o Figuralnih vezeninah na moravskem Horáckem (Vlasta Svobodová), prispevek z naslovom Tehniční pogoji za adekvatno transkripcijo večglasne ljudske glasbe (Ladislav Leng), oznaka etnografskega gradiva z območja Visokih Tater (Ján Olejník) in spis Češke narodnostne manjšine in narodopisje (Iva Heroldová), ki ga je šteti bolj k uvodnim razpravam. Zanimivi in za naše razmere še zlasti spodbujajoči so sestavki s portreti ciganskega kapelnika Jožka Kubika (Dušan Holý), pripovedovalke Anne Chybidziurove (Antonín Satke), pevke Marije Procházkove (Vítězslav Volavý), slikarice pirhov Marije Gavalove (Jaroslav Orel) ali ljudskega pesnika Josefa Bore (Josef Kopunec, Bohuslav Beneš). Avtorje zanimajo njihova življenjska usoda, vplivi okolja ali ljudskokulturnega repertoarja na njihovo tvornost, njihova vloga v okolju, oblike izražanja njihove umetnosti itd. Mimo čisto folklorističnih vprašanj so tukaj